STRATEGIE PREVENCE ŠIKANY

Gymnázium, Tachov, Pionýrská 1370

Dokument Strategie prevence šikany vychází z Metodického pokynu k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků ve školách a školských zařízeních (pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, č. j.: 21149/2016) a z doporučení ČŠI (ústní sdělení pracovnice ČŠI v rámci setkání školních metodiků prevence, rok 2025).

Strategie prevence šikany Gymnázia, Tachov je součástí Preventivního programu školy a činnosti školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce, vedení školy). Hlavním cílem tvorby tohoto dokumentu je vytvořit základní rámec zahrnující informace týkající se příznaků, prevence a včasného zachycení šikany. Koordinaci jednotlivých kroků zajišťuje školní metodik prevence. Činnost školního poradenského pracoviště zahrnuje také předávání informací a průběžné školení (edukaci) učitelů.

Základní znaky šikany

Hlavními znaky šikany jsou záměrnost jednání, opakování incidentů a nepoměr sil mezi útočníkem a obětí (fyzická síla, početní převaha, psychická převaha), samoúčelnost agrese, (šikanujícímu někdy nejde primárně o dosažení konkrétního cíle, sama agrese je cílem šikany, součástí je převaha nad obětí) a vývoj agrese (její zesilování).

To vše se projevuje ve vnějších znacích zahrnujících fyzické útoky, slovní agresi, vydírání, zesměšňování, ponižování nebo kyberšikanu.

Nepřímé (varovné) znaky šikany se týkají obětí šikany. Dochází ke změně chování. Dítě bývá smutné, uzavřené, vystresované nebo mívá strach mluvit. Je izolované (o přestávkách bývá samo, nemá kamarády). Zhoršený prospěch nebo ztráta zájmu o učení. Často postrádá věci, má zničené oblečení nebo školní pomůcky. Zdravotní potíže (vymýšlí si důvody, proč nejít do školy např. bolesti břicha, hlavy, nebo jiné záminky, mohou se skutečně objevit i psychosomatické potíže).

Je naprosto klíčové, aby pedagogičtí pracovníci dokázali znaky šikany registrovat a následně správně postupovat (viz Krizový plán šikany umístěný ve sborovně tak, aby byl přístupný pro všechny učitele, a na nějž jsou opakovaně upozorňováni).

Prevence šikany

Podhoubím šikany je agrese, nerespektující prostředí, „toxické“ prostředí. Z toho vyplývá, že nutnou součástí prevence je nastolení bezpečného prostředí. K tomu například slouží adaptační kurzy pro žáky nastupující do prvních ročníků, které mohou být opakované pro žáky třetích ročníků (změna třídního kolektivu odchodem některých žáků na po druhém ročníku na jiné školy).

Na formování bezpečného prostředí se podílejí psaná i nepsaná pravidla. Některá pravidla chování jsou součástí Školního řádu, který je pod záložkou Dokumenty školy zpřístupněn veřejnosti na webových stránkách školy. Na začátku školního roku připomínají třídní učitelé

v rámci třídnických hodin obsah Školního řádu žákům své třídy. Nově nastupující ročníky si tvoří pravidla třídy společně se svým třídním učitelem v rámci svého GO kurzu (adaptačního kurzu). Pravidla jsou následně viditelnou součástí třídy, např. jejich umístěním na nástěnce. Smyslem pravidel je vytvoření norem pro nenásilné řešení problémů a nastolení vzájemnému respektu mezi žáky. Pravidla by měla naučit žáky rozeznávat nevhodné chování, umět ho pojmenovat a odsoudit. Je důležité, aby tato pravidla dodržovali jak žáci, tak učitelé. Právě dodržování pravidel určuje jejich praktický dopad. Ke kontrole dodržování pravidel a k jejich revizi je prostor během každoměsíčních třídnických hodin realizovaných v prvních třech ročníků.

Výrazný podíl na udržování bezpečného prostředí mají učitelé. Je důležité, aby byli všímaví k projevům chování, které není v souladu s bezpečným prostředím a dokázali takové projevy vhodně, ale rázně potlačovat. Tato usměrňovací činnost se neomezuje pouze na dobu vyučování, ale musí být přítomna při jakémkoliv kontaktu učitele s žáky. Přímá povinnost omezování rizikového chování žáků je součástí dozoru o přestávkách. Dozor konající učitel však nemůže omezit svou povinnost jen na postávání na jednom místě. Dozor musí aktivně procházet svěřenou část školy a to hlavně, ale nejen, prostory tříd.

Včasné zachycení šikany

Vychází z pozorného monitoringu chování žáků a z možnosti žáků dovolat se pomoci. K tomu jim slouží Schránka důvěry v podobě uzamykatelné poštovní schránky umístěné na stěně naproti schodišti ve spodním patru staré budovy. Klíče od schránky má pouze školní metodik prevence a on také pravidelně kontroluje obsah schránky. Žáci mohou také využít Linku bezpečí nebo jiná specializovaná pracoviště. Kontakty na ně jsou součástí nástěnky v blízkosti Schránky důvěry.

Dále se žáci mohou obrátit o pomoc na svoje třídní učitele a členy školního metodického pracoviště, popřípadě na ostatní zaměstnance školy. Snažíme se o nízkoprahovost možnosti požádat o pomoc například tím, že neomezujeme žádosti žáků svěřit se svými problémy konzultačními hodinami, a také tím, že posilujeme vztahy a důvěru mezi třídními učiteli a žáky například pravidelnými třídnickými hodinami v prvních třech ročnících. Problémy a stížnosti se snažíme řešit bezodkladně. Předávání informací se děje od zaměstnanců školy ke školnímu poradenskému pracovišti.

Evaluace

Vyhodnocování programu probíhá průběžně na pravidelných setkáních školního poradenského pracoviště a na čtvrtletních poradách. Celkové hodnocení se provádí na konci školního roku.

Zpracoval:
školní metodik prevence, Mgr. Petr Křížek, r. 2026